

Ελληνική λίμνη ή Γαλάζια Πατρίδα;

Γιώργος Μιχαηλίδης

Η λαιμαργία του κεφαλαίου προκαλεί συγκρούσεις

Εδώ και ενάμιση χρόνο οι πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο είναι κατατρεγμένες. Πρώτα ο πόλεμος στα παλαιστινιακά εδάφη, κατόπιν η ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο και τέλος το πραξικόπημα στη Συρία με τα πλείστα επακόλουθά του. Σε σύνδεση με τις παραπάνω εξελίξεις, τα ενεργειακά ζητήματα της περιοχής επανέρχονται με νέα ποιότητα. Ας μην ξεχνάμε ότι η λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο παγκόσμιο ανεκμετάλλευτο πεδίο άντλησης φυσικού αερίου και πετρελαίου καθώς τα εκτιμώμενα αποθέματα της περιοχής αγγίζουν τα 13,5 τρισεκατομμύρια κυβικά μέτρα ή περίπου το 7% των σημερινών συνολικών παγκόσμιων αποθεμάτων. Αυτά σε έναν κόσμο όπου η παγκόσμια ζήτηση για πετρέλαιο έχει αυξηθεί κατά 20% ενώ για φυσικό αέριο κατά 60% από την αυγή του 21ου αιώνα.

Με δεδομένη τη «λαιμαργία» του ολοκληρωτικού καπιταλισμού για ενέργεια αλλά και τον αγώνα δρόμου μεταξύ των καπιταλιστικών κρατών για ενεργειακή αυτονομία ή έστω «ενεργειακή διαφοροποίηση», γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι δεν υπάρχει περίπτωση τα σύγχρονα κράτη να αφήσουν τον ενεργειακό θησαυρό της Μεσογείου ανεκμετάλλευτο. Ομοίως είναι εξαιρετικά δύσκολο ο διαμοιρασμός αυτού του «θησαυρού» να γίνει χωρίς συγκρούσεις και βία. Άλλωστε, οι βίαιες ανακατατάξεις στη Μέση Ανατολή την τελευταία δεκαετία είχαν σίγουρα και τέτοια βάση αφού συγκρούονταν πολλαπλά διαφορετικά σχέδια για την εκμετάλλευση της ενέργειας και τη χάραξη εμπορικών και ενεργειακών διαδρόμων στην περιοχή. Μάλιστα, η συγκέντρωση «παικτών» στη σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου είναι τόσο μεγάλη που δεν αποκλείεται ο «θησαυρός» να αποδειχτεί άνθρακας, αν επαληθευτεί το κακό σενάριο που προβλέπει διάχυση των πολεμικών μετώπων και εμπλοκή ολοένα και περισσότερων κρατών.

Ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός για τις ΑΟΖ

Μία απ' τις πρώτες εξαγγελίες μετά την ανατροπή Άσαντ, ήταν αυτή της επανέναρξης του «παγωμένου» project για τον πετρελαιαγωγό Κατάρ-Τουρκίας που θα διέρχεται μέσα απ' τα εδάφη της Συρίας. Το Κατάρ μάλιστα έχει αναλάβει μεγάλες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τις εξορύξεις στην Ανατολική Μεσόγειο μπαίνοντας δυναμικά ως συνεταιίρος σε κυπριακά και αιγυπτιακά κοιτάσματα. Όπως επισημαίνεται στο διεθνή Τύπο, τα κίνητρα του Κατάρ είναι προφανώς γεωπολιτικά καθώς τα ενεργειακά του αποθέματα είναι από τα μεγαλύτερα στον κόσμο και οι εξαγωγικές του δυνατότητες - δεδομένης της μικρής εγχώριας αγοράς - ατελείωτες. Η δε Τουρκία, ετοιμάζεται να συνάψει τουρκοσυριακό σύμφωνο για

καθορισμό ΑΟΖ, μόλις νομιμοποιηθεί και αναγνωριστεί πλήρως η νέα κυβέρνηση στη Συρία. Σε μια τέτοια περίπτωση, η ισχύς του συμφώνου θα είναι μεγαλύτερη από το τουρκολιβικό καθώς η Λιβύη είναι ένα κράτος με δύο κεφάλια. Με λίγα λόγια η Τουρκία μεθοδικά φαίνεται να ξεφεύγει από τη γωνία στην οποία επιχείρησαν να τη στριμώξουν Ελλάδα-Ισραήλ-Κύπρος και Αίγυπτος μέσω της τετραμερούς τους συμμαχίας για τα ενεργειακά.

Καθόλου τυχαία, η Ελλάδα έσπευσε να υπογράψει ενεργειακή συμφωνία με το Ισραήλ και να δηλώσει ότι αγοράζει το "IronDome" ενώ ο Μητσοτάκης ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος ηγέτης που επισκέφτηκε τον Λίβανο μετά την εκεχειρία. Απ' την πλευρά της η Κύπρος βρίσκεται σε αναμονή των αποτελεσμάτων των ερευνών στο Μπλοκ-5 από την κοινοπραξία της αμερικάνικης Exxon και της QatarEnergy ελπίζοντας ότι θα ανακαλυφθεί ένα απ' τα μεγαλύτερα κοιτάσματα της περιοχής. Τέλος, η Αίγυπτος που βρέθηκε σε δυσχερή θέση όσον αφορά την τροφοδοσία της με ενέργεια, λόγω του πολέμου στη Γάζα, παρακολουθεί με ανησυχία την άνοδο της τουρκικής επιρροής στην περιοχή τηρώντας προσεκτική στάση. Όλα τα παραπάνω πραγματοποιούνται στο φόντο του μεγάλου ερωτήματος για την εύρεση εναλλακτικών πηγών ενεργειακής τροφοδοσίας της Ευρώπης αφού το ρήγμα με τη Ρωσία φαίνεται μόνιμο και διευρυνόμενο.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε πως η κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή είναι εξαιρετικά αμφίρροπη. Παρότι σε αυτή τη φάση η Τουρκία και το Ισραήλ έχουν ισχυροποιήσει τις θέσεις τους ενώ οι μεγάλοι αντίπαλοι των ΗΠΑ έχουν υποχωρήσει στην περιοχή, κανείς δεν αισθάνεται απόλυτα σίγουρος καθώς η γεωμετρία των δυνάμεων είναι πολύπλοκη. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε πως την τελευταία δεκαπενταετία, το «ποιος-ποιον» έχει αλλάξει διαδοχικά κάμποσες φορές. Ωστόσο, η τάση που αναμφισβήτητα διακρίνεται είναι η ολοένα και μεγαλύτερη αποφασιστικότητα των κρατών να ρισκάρουν την σταθερότητα προκειμένου να προωθήσουν τις θέσεις τους μέσα σε ένα ρευστό διεθνές περιβάλλον.

**Η κομμουνιστική αριστερά στην Ελλάδα
θα πρέπει να διατρανώσει την αντίθεσή της
στη μονομερή ανακήρυξη ΑΟΖ ή αιγιαλίτιδας
ζώνης στα 12 μίλια ως επιθετική κίνηση**

Σε μια τέτοια κατάσταση, η συζήτηση γύρω από τις ΑΟΖ, τα χωρικά ύδατα και την υφαλοκρηπίδα ξανανοίγει ενώ στη δημόσια συζήτηση επανέρχονται τα εθνικά αφηγήματα που στοχεύουν να στοιχίσουν τους λαούς πίσω από τα συμφέροντα των εθνικών ολιγαρχών και των διεθνών συμμάχων τους. Στον κύριο άξονα, αυτόν του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού, γύρω απ' τον οποίο κινείται η δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα αποκρύπτεται η ουσία της ελληνικής κρατικής τοποθέτησης, η οποία είναι η μετατροπή του Αιγαίου σε ελληνική λίμνη μέσω του αιτήματος επέκτασης των χωρικών υδάτων στα 12 ναυτικά μίλια και η μετατροπή της Ανατολικής Μεσογείου σε θαλάσσιο φράχτη αποκλεισμού της Τουρκίας, μέσω ένωσης της ελληνικής ΑΟΖ με αυτήν της Κύπρου δια του Καστελόριζου. Με άλλα λόγια η ελληνική κρατική προπαγάνδα διατείνεται πως μιλάει τη «γλώσσα του διεθνούς δικαίου», αποκρύπτοντας από την κοινή γνώμη της χώρας τις πλείστες περιπτώσεις αποφάσεων του διεθνούς δικαστηρίου όπου αποδίδεται μειωμένη ή καθόλου ισχύς σε νησιά που βρίσκονται απέναντι σε χερσαία εδάφη άλλου κράτους. Αντιστρόφως, η Τουρκία ισχυρίζεται πως μιλά τη «γλώσσα της λογικής» ενώ αποκρύπτει από τη δική της κοινή γνώμη το γεγονός ότι μέσω του δόγματος της «Γαλάζιας Πατρίδας» επιχειρεί έναν αντίρροπο μαξιμαλισμό, αγνοώντας πλήρως κάθε ελληνικό νησί, ακόμα και την Κρήτη, κατά την χάραξη των ΑΟΖ.

Δυστυχώς για άλλη μια φορά, στο φόντο των εξαγγελιών για τουρκοσυριακό σύμφωνο, μεγάλα τμήματα της εγχώριας αριστεράς εμφανίστηκαν βασιλικότεροι του βασιλέως κατηγορώντας την κυβέρνηση για ενδοτισμό ή/και ότι «πιάστηκε στον ύπνο», αποδεχόμενα έτσι εμμέσως το σύνολο των κρατικών αιτιάσεων περί του δικαιώματος θαλάσσιου αποκλεισμού της Τουρκίας με άλλοθι πάντοτε το διεθνές δίκαιο. Μάλιστα, η ΝΑΤΟϊκή πρόσδεση της χώρας και η φιλο-ΗΠΑ στάση της κυβέρνησης θεωρούνται ως

τα αίτια της απώλειας κυριαρχικών δικαιωμάτων, λες και στην περίπτωση μετατροπής του Αιγαίου σε ελληνική λίμνη, αυτή δεν θα ήταν ταυτόχρονα μια ΝΑΤΟϊκή λίμνη ενώ οι ΗΠΑ θα έβλεπαν την επιρροή τους να μειώνεται... Η απάντησή μας δεν μπορεί να κυμαίνεται σε τέτοια ρηχά επίπεδα ταύτισης με το διαχρονικό εθνικό αφήγημα.

Όταν πριν πέντε χρόνια το ΝΑΡ εξέδιδε τη σχετική προσούρα, σημειώναμε: «...η εργατική επαναστατική αντίληψη, αναπτύσσεται από εκείνο το σημείο και πέρα που η αριστερά, δεν μιλάει με τη γλώσσα της κρατικής πολιτικής και με όρους δήθεν «εθνικών δικαίων», αλλά με τη γλώσσα του δίκιου, της ειρήνης και του κοινού καλού και για τους δύο γειτονικούς λαούς, αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος και της σοσιαλιστικής οικολογίας. Αυτό που θα πει η κομμουνιστική αριστερά στην Ελλάδα, θα πρέπει να είναι σε θέση να το υποστηρίζει όταν θα βρεθεί να το εξηγήσει και σε μια εργατική γειτονιά της Άγκυρας, ενώ παράλληλα θα είναι και μια θέση για την οποία θα είναι περήφανοι και δε θα την κρύβουν οι Τούρκοι κομμουνιστές και αριστεροί. Και αντίστροφα φυσικά...»

Με αυτή την έννοια, όπως σημειώναμε προ πενταετίας, η κομμουνιστική αριστερά στην Ελλάδα θα πρέπει να διατρανώσει την αντίθεσή της στη μονομερή ανακήρυξη ΑΟΖ ή αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 μίλια ως «επιθετική κίνηση που οδηγεί σε πολεμικές ατραπούς», που «εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ενεργειακών κολοσσών, οι οποίοι θα μοιραστούν τα κέρδη, κι όχι των λαών της περιοχής ή του ελληνικού λαού» αφού η αλήθεια είναι πως «ο θαλάσσιος χώρος δεν ανήκει εξ ολοκλήρου και δικαιωματικά στο ελληνικό κράτος» και «είναι τρομερά επικίνδυνο για ένα κράτος σαν την Ελλάδα να «παίζει» με τις αντιθέσεις των ιμπεριαλιστών»

Αυτή είναι η πρώτη και βασική αρχή που θα πρέπει να διαπνέει την στάση μας στη δημόσια συζήτηση. Η δυσκολία να σπάσει αυτή η άποψη τα τείχη που έχουν σχηματιστεί μετά από δεκαετίες εθνικής ομοβροντίας περί «100% δίκαιων ελληνικών θέσεων» είναι προφανής. Ωστόσο, αποτελεί τη μόνη αληθινή κριτική και τη μοναδική βάση πάνω στην οποία μπορεί να οικοδομηθεί μια αληθινή εναλλακτική πρόταση ενάντια στην φρενίτιδα των εξοπλιστικών προγραμμάτων, για την ειρήνη και την συνεργασία στην περιοχή.

Η νέα επικίνδυνη Μεγάλη Ιδέα

► Το πετρέλαιο δεν σώζει από τη φτώχεια

Μια αισιόδοξη προσέγγιση του ζητήματος, βλέπει στο πεδίο των θαλάσσιων εξορύξεων μια μεγάλη ευκαιρία για να ξεφύγει το ελληνικό κράτος (και μαζί του και ο ελληνικός λαός) από το τέλμα που έχει περιέλθει μετά την κρίση του 2008. Σύμφωνα με τους θιασώτες αυτής της θέσης, η Ελλάδα μπορεί αφενός να καλύψει τις ενεργειακές της ανάγκες, άρα να ρίξει την τιμή της ενέργειας, πράγμα που θα έχει ευεργετικές συνέπειες για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, και αφετέρου να καταστεί εξαγωγέας ενέργειας αλλά και ενεργειακός κόμβος προς την Ευρώπη.

Αυτή θα λέγαμε πως είναι η νέα Μεγάλη Ιδέα του ελληνικού κράτους και κεφαλαίου, την οποία υπηρέτησαν και υπηρετούν όλες οι κυβερνήσεις της τελευταίας δεκαπενταετίας από όταν έχει ανοίξει το θέμα. Εντός αυτής της λογικής κινούνται και όσοι μετριοπαθέστερα βλέπουν ως τελευταία γραμμή άμυνας, την αναγνώριση ενός μεριδίου και στην Τουρκία στα πλαίσια μιας αμοιβαίως επωφελούς συμφωνίας.

Στην πραγματικότητα, όσο σημαντική και να είναι η ενεργειακή αυτονομία, ελάχιστα κράτη-εξαγωγείς υδρογονανθράκων παγκοσμίως ξέφυγαν απ' τη φτώχεια μόνο χάρη σε αυτό το χαρακτηριστικό της οικονομίας τους, ενώ όσον αφορά τη νομή του πλούτου διαταξικά, ισχύουν οι νόμοι που ισχύουν και για τις άλλες πηγές εσόδων. Ακόμα και το Κατάρ των ελάχιστων κατοίκων και των τεράστιων αποθεμάτων, στηρίζεται σε στρατιές αναλώσιμων μεταναστών που ζουν την αθλιότητα στη σκιά της χλιδής. Το

πολεμικό και οικολογικό ρίσκο που συνεπάγονται για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου αυτού του είδους οι οικονομικές δραστηριότητες και η καπιταλιστική εκμετάλλευση των γεωτρήσεων καθιστούν τη νέα Μεγάλη Ιδέα επικίνδυνη κι ασύμφορη για τον ελληνικό λαό και την εργατική τάξη της χώρας.

Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι από τις εξορύξεις

Είναι τουλάχιστον υποκριτικό, αν όχι εξοργιστικό, να χύνεται τόσο μελάνι περί «πράσινης μετάβασης» και «περιβαλλοντικής κρίσης» και ταυτόχρονα να αγνοούνται οι επιπτώσεις των αμέτρητων σχεδιαζόμενων θαλάσσιων εξορύξεων στη θάλασσα της Μεσογείου. Τον Φεβρουάριο του 2024, η WWF κατακεραυνώνει τις ελληνικές κυβερνήσεις των τελευταίων ετών σημειώνοντας σε ανακοίνωσή της: «Η Ελλάδα προσφέρει ένα από τα διαβόητα παραδείγματα εγχειριδίων-κανόνων που είναι ειδικά προσαρμοσμένα για να ταιριάζουν στη βιομηχανία πετρελαίου. Το ελληνικό καθεστώς αδειών για νέες έρευνες και γεωτρήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου, ιδιαίτερα σε οικολογικά ευαίσθητες θαλάσσιες περιοχές, είναι μια πράξη υποθήκης του μέλλοντος της βιοποικιλότητας και των κοινωνιών της περιοχής προς όφελος των κύριων υπευθύνων της κλιματικής κρίσης: της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων. Το ευαίσθητο θαλάσσιο περιβάλλον της νότιας και νοτιοδυτικής Κρήτης και του Ιονίου Πελάγους, που αποτελεί μέρος της Μείζονος Ελληνικής Τάφρου, ενός παγκοσμίως αναγνωρισμένου hotspot βιοποικιλότητας, έχει απονεμηθεί σε εταιρείες πετρελαιοειδών για εξερεύνηση και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων (πετρελαίου και αερίου). Οι συμβάσεις, που επικυρώθηκαν με νόμους το 2019, καθορίζουν ένα ειδικό καθεστώς αδειοδότησης, το οποίο είναι ευνοϊκό για τη ρυπογόνα επιχειρηματική δραστηριότητα της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου». Επιπλέον, η πιθανότητα ατυχημάτων ή σχεδιασμένων πληγμάτων σε περίπτωση πολεμικών αναμετρήσεων (το βλέπουμε να γίνεται στην Ουκρανία) θα καταστήσει την κλειστή θάλασσα της Μεσογείου μια μολυσμένη λίμνη. Ας το σκεφτούν εκείνες οι αριστερές δυνάμεις που αντιμετωπίζουν τις γεωτρήσεις ως «προϊκα» για τον σοσιαλισμό.

Δημοσιεύτηκε στο [PRIN](#), 11-12/1/2025